

Зюзіна Л. С., Цвіренко С. М., Козакевич В. К., Фесенко М. Є.

**ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава
КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДІАТРІВ**

У статті розглядаються основні підходи до розуміння комунікативної толерантності як однієї з ключових особистісних якостей майбутніх педіатрів, що забезпечують подальшу їх успішну професійну реалізацію в умовах сучасного більш культурного суспільства. Обговорюються аспекти формування і впливу на цю компетенцію в рамках навчальної дисципліни «Педіатрія» в освітньому просторі медичного вищого навчального закладу.

Ключові слова: комунікативна толерантність, компетентність, педіатрія, полікультурне суспільство.

The article focuses on the major approaches to understanding the communicative tolerance as one of the key personal qualities of future pediatricians which ensures their further successful professional fulfilment in the modern conditions of multi-cultural society. The authors discuss the aspects of formation and influence on this competence within the framework of the subject "Pediatrics" in the academic environment of higher medical educational institutions.

Key words: communicative tolerance, competence, pediatrics, multicultural society.

В статье рассматриваются основные подходы к пониманию коммуникативной толерантности как одного из ключевых личностных качеств будущих педиатров, обеспечивающих дальнейшую их успешную профессиональную реализацию в условиях современного более культурного общества. Обсуждаются аспекты формирования и воздействия на данную компетенцию в рамках учебной дисциплины «Педиатрия» в образовательном пространстве медицинского высшего учебного заведения.

Ключевые слова: коммуникативная толерантность, компетентность, педиатрия, поликультурное общество.

У сучасній Україні як полікультурному суспільстві в умовах інтеграції у світову спільноту на одне з чільних місць при підготовці майбутніх лікарів постають питання толерантності, поваги до багатоманітності світу. Актуальність вивчення ідей толерантності в процесі здобуття освіти майбутніх лікарів спрямована на розв'язання проблем, пов'язаних із соціальними, культурними, міжособистісними відносинами з конструктивним регулюванням конфліктів та формуванням установок на мирне їх вирішення [5, с.165].

Дослідження толерантності в розрізі медико-біологічного контексту представлено науковими розробками О.Головахи, С.Степанова, Л.Шайгерової та ін.; з філософської точки зору – Д. Цимбал, В. Франклом, М. Капустіною. Психологічна концепція представлена Л.Виготським, О.Леонтьєвим, В.Ложкіним, Г.Почепцовим, соціальна та політична – С.Вдовичем, І.Іванюком, Г.Солдатовою, М.Козловцем та ін. [4, с.162].

Питання професійної взаємодії в діяльності медичних працівників досліджували В. Франкл, Р. Конечний, М. Боухал, Б. Карвасарський, Р. Телле, І. Вітенко та інші. Лікар має володіти даром людського спілкування, основою якого є гуманне, співчутливе, емпатійне і толерантне ставлення до пацієнтів.

Отже, можна сказати, що толерантність є неодмінним атрибутом фахової діяльності медичних працівників, невід'ємною ланкою в професійній взаємодії з пацієнтами і соціальним середовищем.

М. М. Філоненко виділяє комплекс особистісних якостей, які мають бути в лікаря.

Морально-етичні якості: чесність, порядність, обов'язковість, відповідальність, інтелігентність, людяність, доброта, надійність, принциповість, безкорисливість, уміння тримати слово.

Комунікативні якості: особиста привабливість, ввічливість, повага до оточення, готовність допомогти, авторитет, тактовність, уважність, спостережливість, уміння бути хорошим співрозмовником, комунікабельність, доступність контактів, довіра до оточення.

Вольові якості: впевненість у собі, витримка, схильність до ризику, сміливість, незалежність, стриманість, урівноваженість, рішучість, ініціативність, самостійність, самоорганізація, наполегливість, цілеспрямованість.

Організаційні якості: вимогливість до себе й оточення, схильність брати на себе відповідальність, уміння приймати рішення, вміння правильно оцінити себе та пацієнта, вміння планувати свою роботу [4, с.171].

Мета: визначення значущості комунікативної толерантності як особистісної риси студента-медика з позиції її професійної та соціальної необхідності з орієнтацією на виявлення умов, необхідних для її формування в ході навчально-виховного процесу.

До професійної діяльності лікаря суспільство завжди висувало високі вимоги, оскільки здоров'я людини – одна з головних цінностей життя, запорука її соціального, психологічного і професійного функціонування. Але саме до лікаря-педіатра ці вимоги в усі часи були в десятки разів вищими. Толерантність, у свою чергу, є важливою складовою професійної компетентності сучасного фахівця, особливо того, який працює у форматі «трикутника»: лікар — пацієнт — батьки.

Процес формування толерантності в майбутніх педіатрів становить собою безпосереднє міжособистісне спілкування, під час якого удосконалюється здатність майбутнього фахівця займати позицію іншої людини (дитини будь-якого віку), чітко уявляти, як його дії сприймають партнери по спілкуванню (батьки дитини і сам пацієнт) та відповідно інтерпретувати і контролювати власні дії [3, с.36].

Гуманне ставлення лікаря має доповнювати його професіоналізм: для лікаря важливо вміти донести інформацію чіткою і зрозумілою для пацієнта мовою, адже людина, яка звертається по медичну допомогу з приводу хвороби дитини, перебуває в стані стресу, часто необізнана в медицині та робить висновки про якість діагностики і лікування, орієнтуючись лише на ставлення лікаря до наявної проблеми.

Для того, щоб досягти успіху на професійній ниві та не витратити сил на конфлікти, вже зі студентської лави кожному майбутньому фахівцю доцільно формувати в собі толерантність як необхідну рису характеру сучасного лікаря [1, с.49]. У роботі лікаря помилки в спілкуванні часто перетворюються з комунікативних «труднощів» у причини погіршення стану хворого та зниження ефективності його лікування. Тому толерантність у наш час розглядається як одна з базових категорій медичного дискурсу, а навчання стратегіям і тактикам толерантного професійного спілкування стало найважливішими завданнями мовної освіти майбутніх лікарів.

Володіння тактиками і стратегіями толерантного спілкування – обов’язковий компонент професійно-комунікативної компетенції лікаря як представника однієї з найбільш «лінгвоактивних професій» [2, с.167]. Найбільшою мірою ці навички та вміння потрібні в спілкуванні майбутніх педіатрів із пацієнтами та їхніми близькими. Студенти-медики, починаючи вже з другого курсу, проходять клінічну практику догляду за дітьми, а на третьому курсі при вивченні пропедевтики педіатрії і вдосконаленні практичних навичок із фізикальних методів обстеження та результатів лабораторно-інструментальних досліджень мають добру можливість перевірити рівень власної готовності до толерантного спілкування з хворими різних вікових груп та їхніми батьками – представниками різних професійних, гендерних і соціальних груп. Під керівництвом викладачів майбутні педіатри мають можливість опанувати численні стратегії толерантного спілкування, такі як інформування, переконання, роз’яснення і медичний дискурс. Володіння спеціальними тактиками ведення медичного дискурсу дозволить у майбутньому лікарю-педіатру знизити категоричність висловлювання при вираженні особистої думки і оцінки. У спілкуванні з хворими та їхніми батьками студенти засвоюють дискурсивні тактики зниження категоричності висловлювання, засновані на знанні й коректному використанні вступних конструкцій типу «на мою думку», «цілком імовірно», й умовного способу «я б порадив приймати...», «я б не рекомендував цей препарат».

Незамінним у роботі педіатра є володіння тактиками фасцинації (вміння сподобатися дитині будь-якого віку, викликати приязнь, довіру), етикетними й емоційно-налаштованими тактиками.

Саме володіння цими стратегіями разом з отриманими навичками та вміннями з предмета «Педіатрія» впливає на підвищення професійної успішності фахівця.

Висновок. Отже, найважливішим педагогічним завданням у формуванні професійного світогляду майбутнього лікаря стає досягнення такого рівня якості освіти, який дасть йому можливість включитися в активну професійну діяльність, бути здатним приймати адекватні рішення в різних професійних ситуаціях та проявити себе як компетентну особистість зі сформованою духовно-моральною і життєвою позицією.

Знання особливостей спілкування з пацієнтами різного віку та їхніми родичами, поєднане з професійною майстерністю, безумовно сприятиме подоланню труднощів, які виникають у процесі лікування, й дозволять успішно надавати медичну допомогу навіть у найскладніших випадках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабак М. І. Формування особистості медика третього тисячоліття / М. І. Бабак // Медична освіта. – 2002. – № 1. – С. 49 – 50.
2. Лозинська Л. Ф. Виховання толерантності у студентів-медиків в освітньому процесі вищого навчального закладу / Л. Ф. Лозинська // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців за соціономічним профілем» (22 – 23 травня 2010 року). – Хмельницький, 2010. – С. 166 – 168.
3. Мельник А. Деякі питання професійної підготовки фахівців медичного профілю у контексті сучасних інтеграційних процесів / А. Мельник // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. «Педагогіка». – 2010. – Вип. 26. – С. 34 – 40.
4. Філоненко М. М. Психологія спілкування / М. М. Філоненко. – Ужгород : Вид. УжНУ «Говерла», 2007. – 414 с.

5. Шигонська Н. В. Толерантність як складова професійної взаємодії медичних працівників / Н. В. Шигонська // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – Луцьк, 2013. – Вип. № 11. – С. 162-167.

УДК: 378. 091. 33 : [61 + 615]

Кайдалова Л. Г., Науменко Н. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ В
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ І МЕДИЧНИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті обґрунтовано особливості використання особистісно-орієнтованої технології навчання в професійній підготовці фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей. Доведено актуальність означеної проблематики у вирішенні завдань сучасної вищої освіти в Україні. З'ясовано підходи до організації навчання майбутніх фахівців охорони здоров'я за особистісно-орієнтованим принципом та визначено їхній вплив на саморозвиток, самовдосконалення і формування професійно значущих та особистісних якостей майбутніх фахівців фармацевтичних і медичних спеціальностей.

Ключові слова: професійна підготовка, фахівці охорони здоров'я, особистісний підхід, освітні технології, особистісно-орієнтована технологія навчання.

В статье обосновано особенности использования личностно-ориентированной технологии обучения в профессиональной подготовке специалистов фармацевтических и медицинских специальностей. Доказано актуальность указанной проблематики в решении задач современного высшего образования в Украине. Установлено подходы к организации обучения будущих специалистов здравоохранения по личностно-ориентированному принципу и определено ее влияние на саморазвитие, самосовершенствование и формирование профессионально значимых и личностных качеств будущих специалистов фармацевтических и медицинских специальностей.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, специалисты здравоохранения, личностный подход, образовательные технологии, личностно-ориентированная технология обучения.

The article provides substantiation for the peculiarities of use of the personal-oriented training technology in the occupational training of professionals in pharmaceutical and medical specialties. Topicality of the aforesaid problematic in solution of tasks of the modern higher education in Ukraine is evidenced. Approaches to arrangement of training for the future health care professionals under the personal-oriented principle are ascertained and their effect on self-development, self-improvement and formation of the significant and personal qualities of the future professionals in pharmaceutical and medical specialties is specified.

Key words: occupational training, health care professionals, personal approach, educational technology, personal-oriented training technology.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти в Україні висувають високі вимоги до рівня професійної підготовки конкурентоспроможних і компетентних фахівців фармацевтичних та медичних спеціальностей, здатних до ефективної праці за спеціальністю відповідно до європейських стандартів.